

SANASTO SAI UUDEN HALLITUKSEN - VIRPI HÄMEEN-ANTTILA PUHEENJOHTAJAKSI

Sanasto sai uuden hallituksen yhdistyksen syyskokouksessa 24. marraskuuta. Sanaston uudeksi puheenjohtajaksi valittiin kirjailija **Virpi Hämeen-Anttila**. Puheenjohtajakausi on kaksivuotinen ja alkaa vuodenvaihteessa.

Hämeen-Anttila on tunnettu paitsi kirjailijana, myös kääntäjänä, kuvittajana ja tutkijana. Hän on opettanut Helsingin yliopistossa vuodesta 1987 sanskritin kieltä sekä Intian kirjallisuutta, historiaa, filosofiaa ja kulttuurihistoriaa. Hämeen-Anttila on ollut myös aktiivisesti mukana Sanaston Kirja elää -kampanjassa, jonka tavoitteena on saada Suomen lainauskorvausmäärärahoihin tuntuva korotus sekä opetus- ja tutkimuskirjastot mukaan korvauksen piiriin.

“-Suomalaisen kulttuurin tukipilari on elävä kirjallisuus. Sen vaaliminen kirjailijoiden toimeentuloa ja oikeuksia puolustamalla on minulle sydämenasia. Tartunkin innostuneena uuteen toimeeni Sanastossa, joka on tehnyt jo lyhyessä ajassa paljon tekijöiden ja lukijoiden hyväksi, Hämeen-Anttila toteaa. -Työtä riittää edelleen etenkin lainauskorvauksen nostamisessa tasolle, jota ei tarvitsisi hävetä. Mutta työtä on hyvä tehdä hyvässä seurassa, uskoen samoihin päämääriin ja keinoihin.

Hämeen-Anttila seuraa tehtävässään tietokirjailija **Paavo Ahosta**, joka on luotsannut Sanastoa ansiokkaasti kahden kaksivuotiskauden ajan. Ahonen jatkaa Sanaston hallituksessa Suomen tietokirjailijat ry:n edustajana. Ahosen varajäsenenä toimii tietokirjailija **Jari Koskinen**. Suomen tietokirjailijat ry:n

Kuva: Katja Lösönen

toinen edustaja Sanaston hallituksessa on yhdistyksen lakimies **Mari Koskinen** varajäsenenään yhdistyksen toiminnanjohtaja **Jukka-Pekka Pietiäinen**.

Hämeen-Anttila edustaa Sanaston hallituksessa Suomen Kirjailijaliittoa. Kirjailijaliiton toinen edustaja hallituksessa on liiton toiminnanjohtaja **Suvi Oinonen**, jonka varajäsenenä toimii kirjailija **Jarkko Tontti**. Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n edustajana hallituksessa jatkaa **Jaakko Kankaanpää** varajäsenenään **Ari Penttilä**. Myös **Mary-Ann Bäcksbäcka** jatkaa hallituksessa Finlands svenska författareförening rf:n edustajana. Hänen varajäsenenä on kirjailija **Mårten Westö**.

ALKUVUODEN TILITYSAIKATAULU

Vuoden 2012 ensimmäinen tilitys on maaliskuun puolivälissä. Tällöin tilitetään lainauskorvauksien täydennystilitys vuodelta 2007 - 2009 sekä ensimmäinen tilitys vuoden 2010 määrärahasta. Lisäksi maaliskuussa tilitetään radio- ja tv-korvauksia, Celian oppikirjakorvauksia sekä muita tekijänoikeuskorvauksia.

Maaliskuun tilitystä varten teos- ja verotietojen muutokset tulee ilmoittaa Sanastolle viimeistään 28.2.2012.

VEROASIAA

Sanasto tilaa tammikuussa 2012 verotiedot vuodenvaihteeseen mennessä lainauskorvausjärjestelmään ilmoittautuneiden tekijöiden osalta. Ulkomailla asuvien ja eläkkeellä olevien tekijöiden tulee itse toimittaa verokortti (sivutulo-, freelance- tai käyttökorvauskortti).

Tarkista veroprosenttisi lainauskorvausjärjestelmästä helmikuun alussa. Jos haluat muuttaa veroprosenttiasi, toimita Sanastolle kopio verokortistasi (sivutulo-, freelance- tai käyttökorvauskortti).

Perinnön kautta saadut korvaukset ovat pääomatuloa, josta ennakonpidätys on aina 28%.

Puutteita teosluettelossa? Täydentäminen on nyt helppoa!

Lainauskorvausta maksetaan teoksen ISBN-tunnukselle rekisteröidyn lainaustiedon perusteella. Jotta tekijä saisi kaikki itselleen kuuluvat lainauskorvaukset, tulee järjestelmään ilmoittaa kaikkien teosten ISBN-tunnukset. Tekijän tulee itse huolehtia, että kaikki teokset löytyvät teosluettelosta.

Teoksia ei voi ilmoittaa lainauskorvausjärjestelmään ilman ISBN-tunnusta, sillä ISBN-tunnus on ainoa kirjan yksilöivä tieto, jonka perusteella lainaukset voidaan luotettavasti kohdistaa tietylle teokselle. Kun kirja ilmestyy uudelleen niin, että esimerkiksi kustantaja vaihtuu, kirjan sidosasu vaihtuu, tai kirjan sisältöön tehdään muutoksia, saa kirja uuden ISBN-tunnuksen. Nämä teosten uudet versiot pitää ilmoittaa lainauskorvausjärjestelmään erikseen.

Fennica on Kansalliskirjaston kokoelma, joka käsittää lähes kaikki Suomessa painetut ja Suomen markkinoita varten valmistetut painojulkaisut, audiovisuaaliset teokset ja atk-tallenteet. Fennica on otettu syksyllä 2011 osaksi Sanas-

ton lainauskorvausjärjestelmää. Teosluettelon täydentäminen käy nyt Fennican avulla helposti.

Varmista, että teosluettelosi on ajan tasalla:

- Kirjautu lainauskorvausjärjestelmään käyttäjätunnuksellasi ja salasasanallasi.
- Varmista, että Nimitiedot-välilehdeltä löytyvät kaikki tekijänimesi (nimi, jolla teokset julkaistu). Voit lisätä nimiä *Lisää tekijänimi* -painikkeella.
- Paina Teostiedot-välilehdellä *Voit etsiä nimitiedoillasi löytyviä teoksia Kansallisbibliografiasta. Etsi tästä*. Saat listan teoksista, jotka eivät ole teoslistassasi ja joiden tiedoissa on Fennicassa tekijänimesi.
- Valitse listalta teoksesi, ja paina *Lisää valitut*. Järjestelmä kertoo, mikäli kaikki Fennicasta löytyvät teokset ovat jo teosluettelossasi.
- Merkitse jokaisen teoksen kohdalle tekijäroolisi ja kirjoittajien lukumäärä. Muista tallentaa tiedot.
- Mikäli teoksen on kirjoittanut tekijäryhmä, kaikkien tekijöiden nimiä ei välttämättä löydy Fennicasta. Teoksia voi lisätä teoksia *Lisää teos* -toiminnolla.

TEOSTEN JULKISEN ESITTÄMISEN LUVANVARAISUUS

Juha Pihlajaniemi

”Julkaistun teoksen saa myös esittää julkisesti tilaisuudessa, jossa teosten esittäminen ei ole pääasia ja johon pääsy on maksuton sekä jota muutoinkaan ei järjestetä ansiotarkoituksessa.”

(Tekijänoikeuslaki 21 §)

Vuonna 2012 Sanasto tehostaa toimintaansa julkisen esittämisen alueella. Tavoitteena on lisätä kirjallisuuden käyttöä erilaisissa yhteyksissä, helpottaa käyttäjätahojen luvanvarainhankintaa luomalla yksinkertainen, läpinäkyvä ja tehokas lupajärjestelmä sekä kerätä tekijöille korvauksia heidän teostensa käytöstä. Kirjallisuutta käytetään jatkuvasti monenlaisissa yhteyksissä, ja tilausta keskitetylle luvanvarainhankinnalle on ilmennyt sekä tekijöiden että käyttäjien keskuudessa.

Minkälainen teosten käyttö sitten on julkista esittämistä? Ensinnäkin esittämisen tulee tapahtua julkisessa tilaisuudessa, mikä rajaa luvanvaraisuuden ulkopuolelle ns. yksityisen piirin, jolla tarkoitetaan lähintä perhe- ja ystäväpiiriä. Tilaisuus katsotaan julkiseksi, jos siihen voi osallistua ennalta määrittelemätön joukko henkilöitä. Myös suurehkolle suljetulle piirille tapahtuva esittäminen on julkista esittämistä, jos se tapahtuu ansiotarkoituksessa.

Julkisen esittämisen reunapintoja määritetään tekijänoikeuslaissa. Poikkeuksista tekijän yksinoikeuteen määrättyä teoksensa julkisesta esittämisestä säädetään lain 21 §:ssä. Lainkohdan mukaan julkaistu teos saadaan esittää julkisesti, jos se tapahtuu jumalanpalveluksen tai opetuksen yhteydessä. Lisäksi teos on mahdollista esittää ilman tekijän lupaa, jos kaikki kolme seuraavaa edellytystä täyttyvät: *teoksen esittäminen ei ole tilaisuuden pääasia; tilaisuus on maksuton; eikä tilaisuutta järjestetä muutoinkaan ansiotarkoituksessa.* Kaikkien kolmen edellytyksen on täytyttävä samanaikaisesti.

Ensimmäisen edellytyksen ehtona on se, onko käyttö tilaisuuden pääasia. Esimerkiksi runomachineassa kirjallisuuden käyttö on selkeästi pääosassa. Tilaisuudella voi olla myös useita pääasioita, esimerkiksi musiikkiesitykset, puheet sekä kirjallisuuden käyttö. Tilaisuuden maksuttomuus siihen osallistuvalla yleisöllä on selkeä edellytys, kun taas muunlainen ansiotarkoitus on hieman hankalampi määrittellä. Muu ansiotarkoitus voi ilmetä esimerkiksi siten, että pääsymaksuton tilaisuus järjestetään osana muuten kaupallista tapahtumaa, esimerkiksi runon lausuminen kauppakeskuksessa järjestetyn ilmaisen tilaisuuden yhteydessä.

Muissa kuin laissa mainituissa poikkeustapauksissa julkiseen esittämiseen vaaditaan tekijän lupa. Sanasto myöntää lupia edustamiensa tekijöiden osalta. Myös tekijöillä on tärkeä rooli luvanvarainhankintaan opastamisessa. Tekijät voivat omalta osaltaan välittää käyttäjille viestiä, että lupa tulee hankkia, ja että luvan saanti ja korvausten maksu tekijälle tapahtuu helposti Sanaston kautta.

Kirjoittaja on Sanaston lakimies.

KIRJA ELÄÄ -KAMPANJAN KUULUMISIA

Lokakuussa lanseerattu Kirja elää -kampanja on syksyn aikana edennyt vauhdikkaasti. Syksyn aikana Sanasto on tavannut lähes kaikki eduskunnan sivistysvaliokunnan sekä valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaoston jäsenet. Sanasto on ollut myös kuultavana molempien valiokuntien kuulemistilaisuuksissa lainauskorvausmäärärahojen tasosta. Palaute on ollut rohkaisevaa valtion heikosta taloustilanteesta huolimatta.

Talousarvioesityksessä lainauskorvausmäärärahaan ehdotetaan 10 % korotusta, jolloin määräraha olisi 3,3 miljoonaa euroa. Suunta on oikea, mutta määräraha on silti kohtuuttoman al-

hainen.

Lainauskorvaus on tekijänoikeudellinen korvaus teosten lainaamisesta, eli tekijän palkka työstään. Sen maksaminen ei siis ole harkinnanvaraista. Korvauksen tulee kompensoida teosten lainaamista riittävällä tavalla. Tämä ei Suomessa tällä hetkellä toteudu, eikä 10 prosentin korotus määrärahaan korjaa tätä epäkohtaa. Vaikuttamistyö jatkuu siis aktiivisena myös vuonna 2012.

LUE LISÄÄ KAMPANJASTA OSOITTEESSA
WWW.KIRJAELÄÄ.FI!

ps.

PUHEENJOHTAJALTA

Paavo Ahonen

Viimeiset pari vuotta ovat olleet Sanaston toiminnan vakiintumisen sekä voimakkaan kasvun aikaa. Lainauskorvausjärjestelmä on saatu toimimaan. Radio- ja tv-alueen lisensointitehtävät ovat siirtyneet Sanaston hoidettaviksi, ja Celian omakirjalainoista ja oppikirjamyynnistä on tilletty korvauksia tekijöille.

Sanasto tilittää päättyvänä vuonna erilaisia tekijänoikeuskorvauksia noin kolme miljoonaa euroa yli 2400 tekijälle. Tätä varten on luotu ja otettu käyttöön uudet korvausten laskenta- ja tilitysjärjestelmät ja perustettu niiden edellyttämät teosten lainaus- ja tekijätietokannat. Kysymys on niin suuresta urakasta, että sen toteuttaminen on vaatinut Sanaston henkilökunnan, järjestelmätoimittajien ja tekijöiden väsymätöntä uurastusta.

Suomalaiset kirjallisuuden tekijät ovat ottaneet Sanaston omakseen. Uusia Sanastopimuksia on solmittu kiitettävästi ja tuhannet tekijät ovat rekisteröityneet ja lisänneet teostietonsa lainauskorvausjärjestelmään. Myös Sanaston käynnistämä Kirja elää -kampanja, johon on osallistunut myös monia nimekkäitä kirjailijoita, on herättänyt positiivista vastakaikua ja toivon mukaan johtaa myös lainauskorvausjärjestelmän epäkohtien korjaamiseen.

Allekirjoittaneella on ollut ilo toimia viimeiset neljä vuotta Sanaston puheenjohtajana. Kun nyt vuorotteluperiaatteen mukaisesti luovutan tehtävän Suomen Kirjailijaliiton Virpi Hämeen-Anttilalle, lausun parhaat kiitokset tuesta ja yhteistyöstä kaikille tekijöille, Sanaston henkilökunnalle ja hallitustovereille. Samalla toivotan uudelle puheenjohtajalle menestystä uusien haasteiden kohtaamisessa.

Kirjoittaja on tietokirjailija ja Sanaston hallituksen puheenjohtaja.

Hyvää joulua ja kiitos kuluneesta vuodesta!

SANASTO TOIMISTO ON SULJETTU
AATONAATTONA 23.12. SEKÄ JOULUN
VÄLIPÄIVÄT 27. - 30.12.2011. PALAAMME
TÖIHIN MAANANTAINA 2.1.2012.

SANASTO
ANNANKATU 29 A, 7. KRS
00100 HELSINKI
PUH. +358 9 5629 3300
INFO@SANASTO.FI

